

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษามีความสำคัญอย่างมากในการถ่ายทอดวัฒนธรรมและส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของคนในชาติ มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นสังคมจำเป็นต้องอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความหมาย เพื่อถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดและศิลปวิทยาต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน และภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทยที่เป็นสิ่งซึ่งแสดงถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่คนไทยทุกคนควรภาคภูมิใจ และรักษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป นอกจากนี้ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนไทยด้วยกันและยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ อีกด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2533) ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นวิชาหนึ่งในกลุ่มทักษะของหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ซึ่งมีบทบาทและความสำคัญในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดหมายทั่วไปว่า ให้ผู้เรียนมีทักษะในการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน โดยให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทั้งการรับรู้และการถ่ายทอดความรู้สึนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้ ดังนั้น ในการสอนภาษาไทยจึงมุ่งสอนให้นักเรียนมีทักษะทั้ง 4 ด้านคือ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียนให้สัมพันธ์กัน ตลอดจนส่งเสริมให้สามารถใช้ประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยมาช่วยในการคิด สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นจะต้องอาศัยวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณภาพนักเรียนจากรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2537 ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีที่ประเมินระดับจังหวัดปรากฏว่ากลุ่มทักษะภาษาไทยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ โดยมีคะแนนเฉลี่ยภาษาไทยร้อยละ 67.26 (เป้าหมายแผน ๓ 7 ร้อยละ 70) โดยเฉพาะสมรรถภาพที่เป็นมโนคติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และการอ่านจับใจความยังมีปัญหา ซึ่งบันลือ พดกษวัน (2522) ให้แนวคิดที่ว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนมีความรู้ทางภาษาไทยน้อยและเกิดความสุขเบลอในการสอนภาษาไทยที่สำคัญคือวิธีการสอนของครูไม่เหมาะสมกับวัยและไม่ตอบสนองความต้องการหรือความสนใจของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และชาญศักดิ์ (2528) (อ้างถึงในสายรุ้ง มีสานุ, 2533) ที่ให้เหตุผลว่า สาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำเนื่องจากการสอนของครูมักจะถามรายละเอียดของเนื้อเรื่องมากกว่าที่จะหัดให้นักเรียนใช้ความคิดวิเคราะห์ วิจัยและสรุปมโนคติ และครูเป็นผู้สรุปบทสรุปแล้วให้นักเรียนท่องจำโดยที่นักเรียนไม่มีโอกาสได้ค้นคว้าหาข้อสรุปเอง เมื่อเรียนจบแล้วนักเรียนจึงเกิดมโนคติที่ไม่ชัดเจน

จากข้อมูลดังกล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จำเป็นจะต้องแก้ไขและหาทางช่วยเหลือ โดยเฉพาะครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะทั้ง 4 ด้าน ให้นักเรียนได้คิดและค้นพบมโนคติด้วยตนเองมากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูผู้สอนจึงต้องจัดกิจกรรมและใช้วิธีสอนที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2533 ก : 8-9) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนภาษาไทยในระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ไว้ 3 ประการคือ

1. ใช้ภาษาสื่อความได้ หมายถึง การใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล และมีความคิดและวิจรรณญาณการใช้ภาษา
2. เห็นคุณค่าและความงามของภาษาไทย หมายถึง การตระหนักในความสำคัญของภาษาไทย การเห็นความงามของภาษาไทยและการภูมิใจในการใช้ภาษาไทย
3. มีนิสัยรักการอ่าน

เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยจึงควรใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย วิธีการเรียนรู้หรือค้นพบรณมิติได้ด้วยตนเองตามแนวคิดของบรู เนอร์ Joyce และ Well (อ้างถึงในสุภาสินี สุภธีระ, 2534) ก็อาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรที่วางไว้ ซึ่งเป็นรูปแบบการสอนที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจธรรมชาติรณมิติได้ด้วยตนเอง โดยครูเป็นคนคอยชี้แนะตามกิจกรรม รูปแบบการสอนนี้สามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับชั้นอีกทั้งเป็นรูปแบบการสอนที่มีกิจกรรมที่ท้าทายการคิดหาคำตอบ โดยเรียนจากรายละเอียดปลีกย่อยในหาข้อสรุป นอกจากนี้ครูยังสามารถใช้รูปแบบการสอนนี้เป็นเครื่องมือในการประเมินความรู้ ความเข้าใจในสิ่งของต่อไปนี้คือ ชื่อของรณมิติสรุปลักษณะเฉพาะ ระบุตัวอย่าง ตลอดจนทำให้คำนิยามของรณมิติที่เรียนได้ และวิธีการสอนนี้ยังสามารถพัฒนาวิธีการสืบเสาะหาความรู้และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนจำความรู้ที่เรียนมาแล้วได้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย รูปแบบการสอนดังกล่าวนี้ก็คือ "รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดรณมิติ" (Concept Attainment Model)

เนื่องจากวิชาภาษาไทยมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจรณมิติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานการเรียนภาษาและฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคิดว่าวิธีการสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดรณมิติตามหลักการของบรู เนอร์และคณะนี้ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่เหมาะสมจะใช้สอนภาษาไทย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลสามารถแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ได้

จากแนวคิดและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการทดลอง เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 บทที่ 3 เรื่อง หนัาใหญ่กับหมาป่า และบทที่ 4 เรื่องสองพี่น้อง ระหว่างการสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดรณมิติตามหลักการของบรู เนอร์กับวิธีการสอนตามปกติในคู่มือครูของกรมวิชาการ เพื่อจะได้ทราบว่าผลของการสอนโดยวิธีการนี้ สามารถใช้ได้ผลดีกับวิชาภาษาไทยในเนื้อหานี้หรือไม่

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดรณมิติของบรู เนอร์กับการสอนตามปกติ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์สูงกว่านักเรียนที่สอนตามปกติ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนนันทาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนชุมชนไชยวาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสองขั้น (Two Stage Sampling) นักเรียนจำนวน 52 คน จำนวน 2 ห้องเรียน

1.4.3 ตัวแปรที่ใช้ศึกษา

1.4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีสอน 2 วิธีคือ การสอนโดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์ (Bruner's Concept Attainment Model) กับการสอนตามปกติ

1.4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย

1.4.4 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองเป็นเนื้อหาบทที่ 3 และบทที่ 4 ในคู่มือครูภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.4.5 ระยะเวลาในการทดลอง กลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 10 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที รวม 20 ชั่วโมง

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 กลุ่มตัวอย่างยังไม่ได้เรียนเนื้อหาบทที่ 3 และบทที่ 4 มาก่อน

1.6 ข้อจำกัดของการวิจัย

1.6.1 ในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้วัดเรื่องทักษะการพูด เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.7.1 นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 โรงเรียนชุมชนไชยวาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี

1.7.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนผลต่างของการทดสอบก่อนเรียนและทดสอบหลังเรียนของนักเรียนในการเรียนภาษาไทยที่วัดได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.7.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 4 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 การฟัง ฉบับที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ทางภาษา ฉบับที่ 3 การอ่านออกเสียง และฉบับที่ 4 การเขียน

1.7.4 ความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทดสอบ หลังจากทดสอบหลังเรียนผ่านไประยะ 2 สัปดาห์ โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดิม

1.7.5 กลุ่มทดลอง หมายถึง นักเรียนที่เรียนภาษาไทยโดยการสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์

1.7.6 กลุ่มควบคุม หมายถึง นักเรียนที่เรียนภาษาไทยโดยการสอนตามปกติ

1.7.7 มโนคติ หมายถึง กลุ่มของข้อเท็จจริงที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน นำมาผสมผสานกันช่วยให้เรามองเห็นลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้นและมองเห็นความแตกต่างของสิ่งนั้นจากสิ่งอื่น

1.7.8 การสอนตามปกติ หมายถึง การสอนภาษาไทยบทที่ 3 และบทที่ 4 ตามคู่มือครูภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ของกรมวิชาการ

1.7.9 การสอนตามรูปแบบเพื่อให้เกิดมโนคติของบรูเนอร์ หมายถึง การสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยพัฒนามาจากกลวิธีและทฤษฎีของ Jerm S. Bruner and Others ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1. ^๖ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ครูกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนและเน้นให้รู้วัตถุประสงค์ของการเรียน
2. ^๖ ขั้นตอนการสอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ
 - 2.1 การเสนอข้อมูลและการบ่งชี้คุณลักษณะร่วมที่สำคัญของมรณมิติ
 - 2.2 การทดสอบการเกิดมรณมิติ
 - 2.3 การวิเคราะห์ยุทธศาสตร์การคิด
 - 2.4 กิจกรรมฝึกทักษะ
3. ^๖ ขั้นสรุป นักเรียนช่วยกันสรุปตามลักษณะเฉพาะ ให้นักเรียนและระบุชื่อของมรณมิติที่เรียนโดยครูมีส่วนช่วยเสริมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. ^๖ ขั้นวัดผล ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด
 - 1.7.10 ตัวอย่างที่ใช่ หมายถึง คำหรือข้อความตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่ชัดเจนของมรณมิติที่สอน
 - 1.7.11 ตัวอย่างที่ไม่ใช่ หมายถึง คำหรือข้อความตัวอย่างที่ไม่มีคุณลักษณะเฉพาะของมรณมิติที่สอน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.8.1 ได้วิธีการสอนภาษาไทยที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้มรณมิติที่กำหนดไว้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นวิธีสอนอีกวิธีหนึ่งที่ใช้กับภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.8.2 เป็นแนวทางสำหรับครู ในการปรับปรุงวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
- 1.8.3 เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ได้เสนอแนะและสนับสนุนให้ครูได้มีโอกาสนำวิธีสอนภาษาไทยหลาย ๆ วิธี